



# Európai területfejlesztési dokumentumok

Topa Zoltán

[topa.zoltan.szie@gmail.com](mailto:topa.zoltan.szie@gmail.com)

---

- 1983-ban tárgyalták az Európai Területi Tervezési Dokumentumot
- 1991: az EURÓPA 2000 tanulmány, majd 1994-ben továbbfejlesztett változata az EURÓPA 2000+
- 1997: Európai Területfejlesztés Perspektívái
- EURÓPA 2020

# Az Európai Területi Tervezési Dokumentum (1983)

- A területi tervezés **fogalmát** tisztázza: „A területi tervezés a gazdasági, társadalmi, kulturális és ökológiai politikák **földrajzi aspektusát határozza meg**. Emellett egy interdiszciplinárisan és átfogó megközelítéssel kialakított konkrét **tudományág, adminisztratív technika és politika** is, amely a kiegyensúlyozott területi fejlődést és fizikai térszerveződést céloz meg egy átfogó stratégia keretében.,,
- **Alapvető célok:**
  - A régiók kiegyensúlyozott társadalmi-gazdasági fejlődése (a centrumok és perifériák közötti nivellálódáson a hangsúly)
  - A jólét növelése (kevésbé gazdasági elemek, inkább pl. a megfelelő lakhatás, munkaviszonyok és közösségi kapcsolatok hangsúlyosak)
  - A természeti erőforrások felelős felhasználása és a környezet megóvása (hangsúly az erőforrások fenntartható felhasználásán)
  - Racionális föld/térhasználat (mindig megfontolt területi tervezés szükséges a fenti pontok azon elemeivel kapcsolatban, amelyek kapcsolatosak a földhasználattal)

# EURÓPA 2000

- Célja: a politikai, társadalmi, gazdasági szereplőknek segítséget nyújtani **döntéseik hosszú távú tervezésében**, a közösség **céljainak** és jövőbeli fejlesztési **irányvonalainak** megfogalmazásában
- A dokumentum megalapozását jelentő francia-német tanulmány tárgyalja a közösség **földrajzi jellegzetességeit**, bemutatja azokat a régiókat, ahol a **gazdasági tevékenységek koncentrálnak**

# „EURÓPA 2000 – A területfejlesztés és – rendezés perspektívái a Közösségben” (1991)

1 – „Kék Banán” (Párizs-  
London-Amszterdam  
háromszög+ Ruhr-vidék)

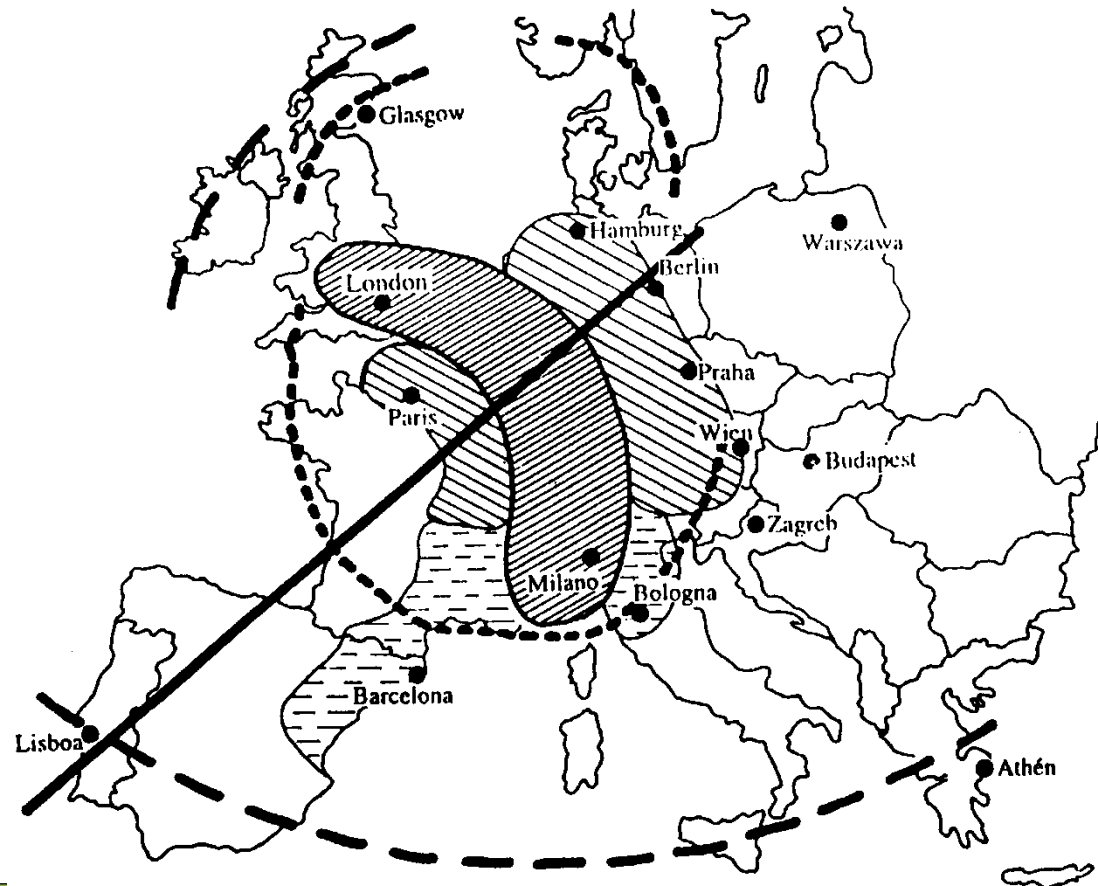
2 – „Kék Banán”  
kiterjedése, az indukált  
övezetek

3 – „Dél-Északja”

4 – High-Tech körgyűrű

5 – Fejletlen régiók  
körgyűrűje

6 – Probléma-tengely



Forrás: Cséfalvay, 1999.

# Az EURÓPA 2000 néhány prognózisa

# Az EURÓPA 2000 prognózisai I.

## Városfejlesztés:

- Ésszerű keretek között tartani a **városias térségek közlekedési és ökorendszereinek** túlterheléséből adódó nehézségeket
- Korlátot szabni a városi térségek **társadalmi differenciálódásának**
- Hangsúlyozni a **kis- és középvárosok** szerepét, jelentőségét
- Az egyes centrumokat a természeti és történelmi adottságaik és **helyi erőforrás** kihasználásával fejleszteni
- Kiépíteni a szükséges **infrastruktúrát** és városi funkciókat, erősíteni egyben a centrumok jelentőségét a vidéki térségekben
- A központokat a szociális infrastruktúra és szabadidős létesítmények segítségével vonzóvá tenni

# Az EURÓPA 2000 prognózisai II.

## Környezet:

- Magas fokú a légszennyezés az ipari térségekben és a hanyatló iparral rendelkező régiókban
- Nő a természeti értékek pusztulása, a különféle állat- és növényfajok, ill. azok élettere eltűnésének veszélye
- Vitatható beavatkozások a tengerparti térségek használata során, ahol a hiányos ellenőrzés komoly környezeti károkat okoz
- A környezet növekvő jelentősége olyan elem, amelyet a telephely választási döntésekben, ill. a turizmus-fejlesztésben feltétlenül figyelembe kell venni  
(ökológiai folyosók visszaállítása, a városi körzetekben megfelelő szabadidős és rekreációs terek biztosítása, határokon túlnyúló természetvédelmi területek együttes fejlesztésének támogatása, vízkészletek fokozott védelme)



# EURÓPA 2000+

- Az egyre terjeszkedő, a fejlődést hordozó gócpontokkal párhuzamosan **nő a népességkoncentráció, fokozódnak a környezeti problémák** is
- Néhány vidéki térségben sikerült **új jövedelemszerzési formákat** találni, máshol – a nehezen megközelíthető régiókban – viszont nem volt elmozdulás a periférikus helyzet mérséklésében
- A **peremterületeken itt-ott kialakulóban vannak új fejlődési gócpontok**, de ezek gazdasági alapja gyakran ingatag, jelentőségük csekély
- Európa térszerkezete **mozaikszerű**, modern gazdasági szerkezettel rendelkező, ugyanakkor válságágazatokkal terhelt, ill. tartósan elmaradott térségek találhatók egymás mellett

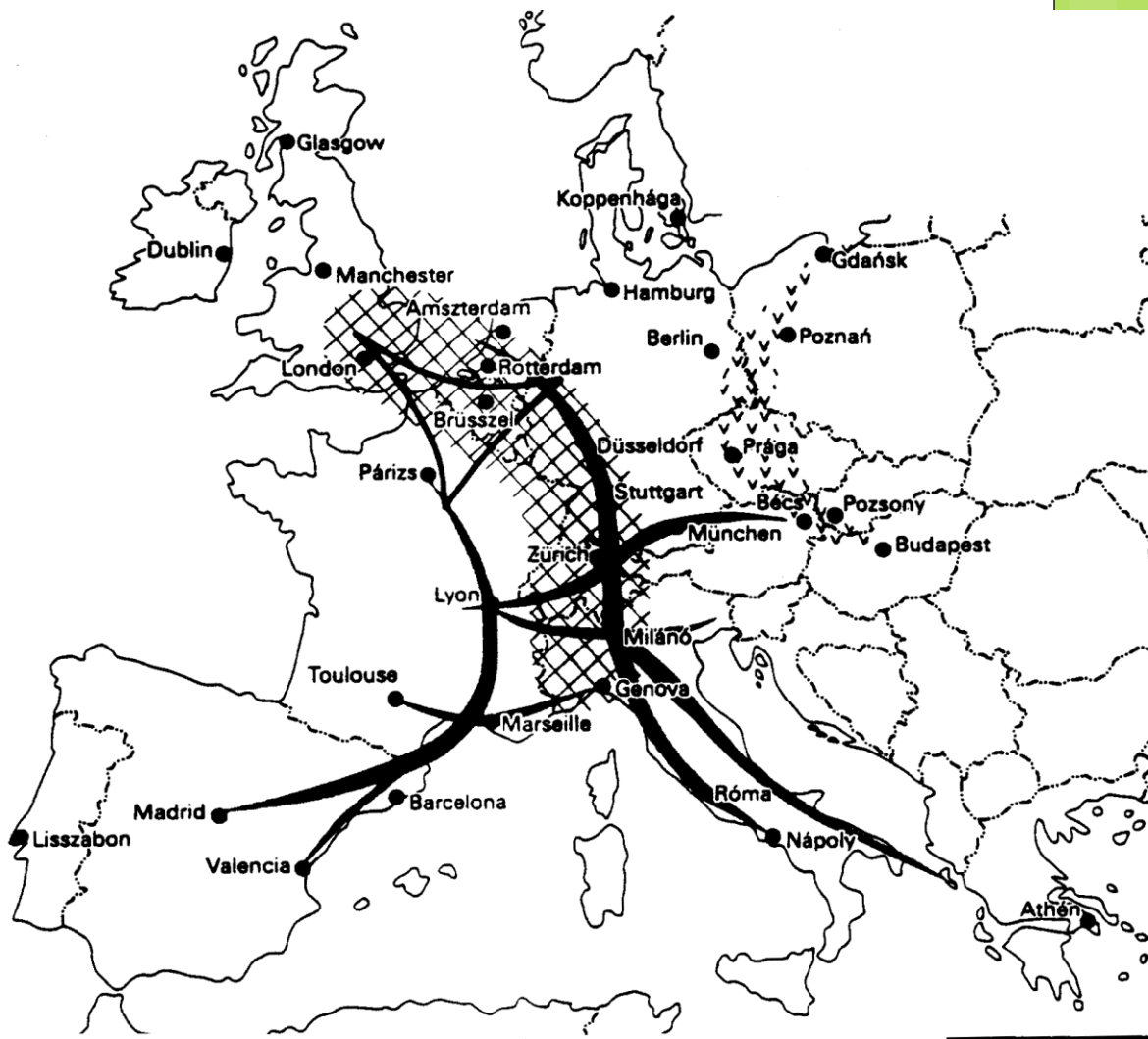
# „EURÓPA 2000+ Együttműködés az európai térség fejlesztésére” (1994)

1 – „Kék Banán”

2 – A jövő fejlődési tengelye

3 – Az európai központi háromszög

4 – A kelet-közép-európai fejlődés centrumövezete  
Gorzelaq szerint  
(Gdansk-Prága-Bécs-Budapest)



# Az EURÓPA 2000+ stratégiái

## A) Általános, európai szintű fejlesztés céljai

- Gazdasági egységek és terek versenyképessége
- Fenntartható és kiegyenlített gazdasági fejlődés

## B) Transznacionális, az országok közötti együttműködés céljai

- Határokon túlnyúló együttműködés
- A perifériás térségek elszigeteltségének feloldása
- A városhálózat kiegyensúlyozott fejlesztése
- Vidékfejlesztés

## C) A szomszédos, nem tagországokkal történő együttműködés céljai

- Közlekedési tengelyek kiépítése (2 db ÉD, 3 db KNY)
- Meglévő közút- és vasúthálózat bővítése

Nem hivatalos dokumentum, csupán összefoglaló áttekintése az európai térfolyamatoknak.

# Európai Területfejlesztési Perspektíva (1997)

Főbb irányait az Európai Területfejlesztési Politika Alapelvei, az ún. Lipcsei Dokumentum tartalmazza (1996).

- **Policentrikus és kiegyensúlyozott városhálózat kialakítása és a városi és vidéki területek közötti partnerség erősítése.**
- **Integrált közlekedési és távközlési koncepciók elősegítése, amelyek elősegítik az EU területének policentrikus fejlődését** és fontos előfeltételei annak, hogy az európai városok és régiók képesek legyenek integrálódni a Gazdasági és Monetáris Unióba.
- **A természeti és kulturális örökség fejlesztése és megőrzése ésszerű gazdálkodás segítségével.** Ez hozzájárul a regionális identitások megőrzéséhez és erősítéséhez, valamint az EU régiói és városai természeti és kulturális sokféleségének megtartásához a globalizáció korában (ETP 1997).

# Europa 2020

- 5 kiemelt cél, ezekhez 7 kiemelt kezdeményezés

## Az 5 kiemelt cél:

### 1. Foglalkoztatás

- Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot. (Magyarországon is)

### 2. K+F

- Az Európai Unió GDP-jének 3%-át a kutatásba és a fejlesztésbe kell fektetni. (MO: 1,8%)

### 3. Éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás

- Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását **20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest** (vagy akár **30%-kal**, ha adottak az ehhez szükséges feltételek). (MO: -10%)
- **A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni.** (MO: 14,65%)
- **Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.** (MO: 2,96)

### 4. Oktatás

- **A korai iskolaelhagyók arányát 10% alá kell csökkenteni.** (MO-on is)
- **El kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.** (MO-on: 30,3%)

### 5. Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen

- **Legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.** (MO-on 450 000-rel)

# Europa 2020 7 kiemelt kezdeményezés

## Intelligens növekedés

### o Európai digitális menetrend (digital agenda):

- Internethez való hozzáférés elősegítése, pl.
- 2020-ra az európai háztartások legalább felének 100 Mbps-t meghaladó sebességű internetkapcsolatra szóló előfizetéssel kell majd rendelkeznie.

### o Innovatív Unió:

- Az EU a kutatási-fejlesztési és innovációs szakpolitika **középpontjába a társadalmunk előtt álló olyan főbb kihívásokat helyezni**, mint az éghajlatváltozás, az energia- és erőforrás-hatékonyság, az egészségügy és a demográfiai változások;
- **Meg kell erősíteni az innovációs lánc egyes szemei közötti kapcsolatot**, az alapkutatástól a forgalmazásig.)
- o Mozgásban az ifjúság: Oktatási és mobilitási célok, például:
- Elő kell segíteni, hogy a diákok és a gyakornokok **külföldön tanulhassanak**.
- Növelni kell az európai **egyetemek** teljesítményét és nemzetközi vonzerejét.

# Europa 2020 7 kiemelt kezdeményezés

## Fenntartható növekedés

### o Erőforrás-hatékony Európa:

- a CO<sub>2</sub>-kibocsátás mérséklése,
- az energiabiztonság javítása,
- a termelés és a fogyasztás erőforrás-szükségletének csökkentése.

### o Iparpolitika a globalizáció korában

- ösztönözze a vállalkozói tevékenységet annak érdekében, hogy az európai vállalkozások élet- és versenyképesebbé váljanak;
- az egyre nagyobb mértékben nemzetközivé váló értéklánc valamennyi elemét figyelembe vegye, a nyersanyagokhoz való hozzáféréstől az értékesítés utáni szolgáltatásig.

# Europa 2020 7 kiemelt kezdeményezés

## Inkluzív növekedés

### o Új készségek és munkahelyek menetrendje

→ például: A stratégia célja, hogy lehetővé tegye az egyének számára az **új készségek** elsajátítását, illetve azt, hogy alkalmazkodjanak a munkaerő-piaci változásokhoz, és sikeresen váltsanak karriert.

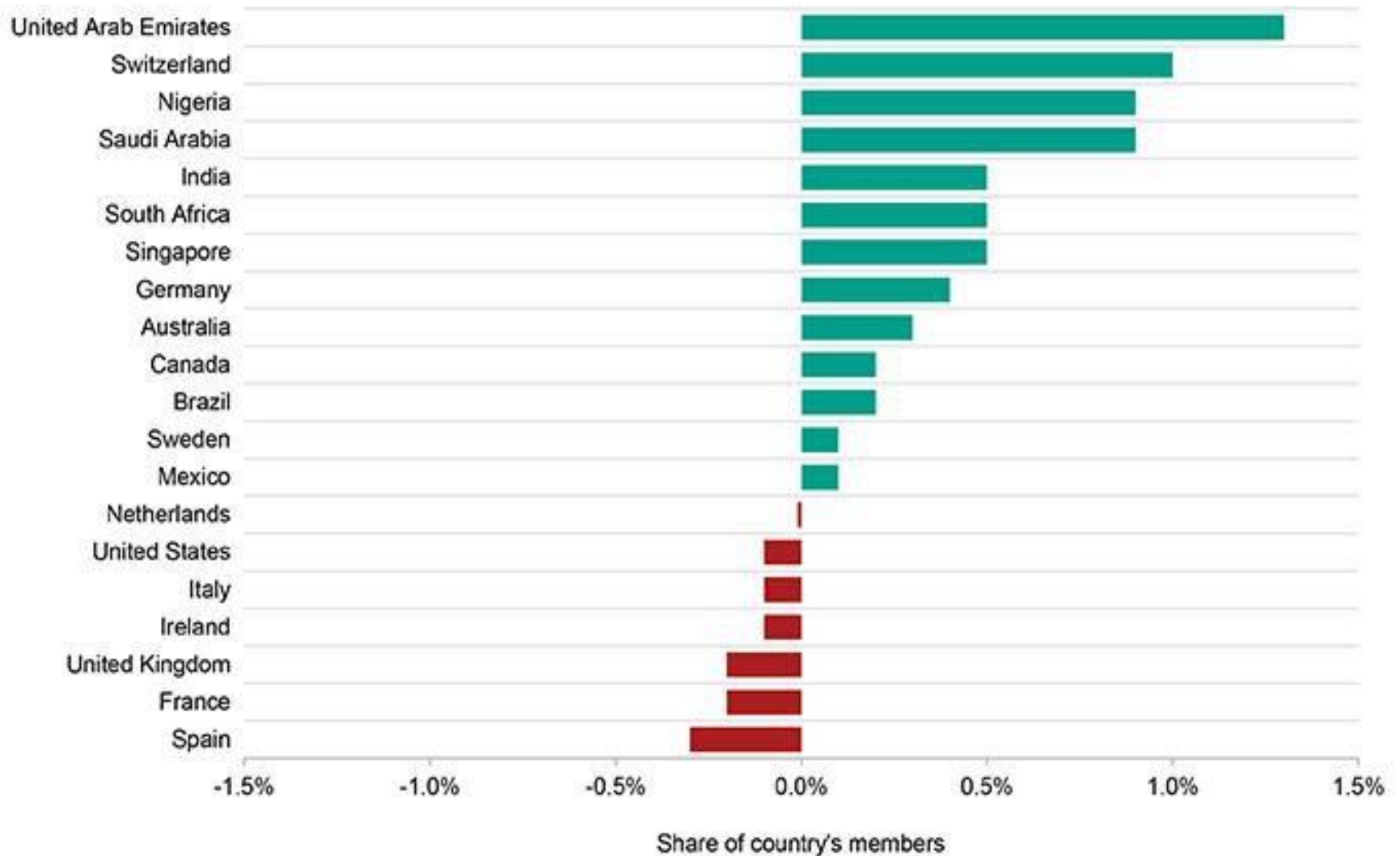
### o Szegénység elleni európai platform:

→ a szegények és a társadalmilag kirekesztettek alapvető jogainak elismertetése, valamint annak lehetővé tétele, hogy ezek az emberek méltóságban, a társadalom aktív tagjaként élhessenek



## Members on the Move

Net migration of LinkedIn members, November 2012 – November 2013



Source: LinkedIn

# Gyakorlati feladatok

# Programelemzés: PREMIKI - Tanácsadó, promóciós fejlesztési intézmény a hozzáférhető turizmussal kapcsolatban

- **A helyszín bemutatása:** Szlovénia
- **Mi a probléma gyökere:** a turizmus hozzáférhetősége – egyes társadalmi rétegek kiszorulnak ebből a tevékenységből, amelyet oly sok más ember élvezhet
- **A probléma hozzávetőlegesen mikor kezdődött:** a probléma nagyon hosszú múltra tekint vissza, amióta csak fogyatékkal élő emberek megpróbálták részt venni a turizmusban
- **Kiket érint:** Elsődlegesen a társadalom azon rétegei, akik akadályoztatva vannak bizonyos szolgáltatások igénybe vételében (idősek, szellemi és testi fogyatékosok stb.).
- **Megjegyzés:** Európában 2050-re a 65 év feletti lakosság a 2003-as állapotokhoz képest **a háromszorosára** fog nőni. Továbbá, világszerte 600-900 millió főre becsülik a fogyatékkal élők számát

# A probléma...

- **Milyen konkrét jelenségekben testesül meg:** fizikai és intézményi korlátok miatt a fogyatékkal élők kevésbé tudnak hozzájutni turisztikai szolgáltatásokhoz
- **Milyen hatással van az ország térszerkezetére:**  
**Elsődlegesen:** Maga a turizmus térszerkezet formáló tevékenység (utazás, új szervezetek kialakulása, stb.), a probléma megoldásával élénkülnének térbeli folyamatok.  
**Másodlagosan: „új piaci” szegmens, ezáltal új munkahelyek, új termékek, innováció stb.**
- **Történtek-e lépések a probléma megoldására:** az eddigiekben nem volt hasonló kezdeményezés
- **Miért nem sikerült megoldani eddig:** Kelet-Európában egyelőre még lassú a folyamat, amely során a fogyatékkal élők életminőségét célzó programok születnének (habár javuló tendenciáról van szó).

## A program leírása

- A program céljai: „turizmust mindenkinek”, fizikai vagy szellemi akadályok ellenére.
- A program várható időtartama: 2009-2011
- Pénzügyi forrás: turisztikai vállalkozók, Leonardo da Vinci program (képzésekre)

# Konkrét tevékenységek

- Olyan igazolás/oklevél kiállítása turisztikai szolgáltatók részére, amely igazolja, hogy az adott szolgáltató megfelelő szolgáltatást nyújt fogyatékkal élők számára is (disability-friendly) (a program kialakításában részt vett Szlovéniai Mentális Betegségek Szövetsége is)
- Alprojekt: TURAG4ALL (a fenti szövetség alakította ki a szlovén Nemzeti Turisztikai Szövetség és a Premiki társakén, fejlesztési, tanácsadási és promóciós célokkal)
- A TURAG4ALL projekt során olyan turisztikai dolgozókat is képeztek, akik munkájuk során jobban figyelembe tudják venni a fogyatékkal élők igényeit
- Programszervezés az ENAT (European Network for Accessible Tourism) hálózaton keresztül

- A szükséges forrásokot honnan lehet előteremteni (pl. nemzeti források vagy az EU valamely **konkrét** alapjai),

# Kérdések

- Valós igényt elégít ki a program?
- Magyarországon szükséges lenne hasonló programra?
- Várhatóan felmerülő problémák?
  - + Hogyan lehetne a projektet továbbfejleszteni?
  - + Milyen hasonló projektet tudtok elképzelni, ami a hozzáférhetőséghez kapcsolódik?